

ΑΡΘΡΟ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Επικοινωνία:

Γραφείο Επικοινωνίας
Τομέας Προώθησης και Προβολής, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τηλ. 22894304
ηλ. διεύθυνση: prinfo@ucy.ac.cy,
ιστοσελίδα: www.pr.ucy.ac.cy

Η Ένταξη της «Πόλης της Γνώσης» στα Διαρθρωτικά Ταμεία: Κορυφαία Στρατηγική Επιλογή!

** του Κωνσταντίνου Χριστοφίδη*

Ξεκινώντας από τα πρώτα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας – από το σχολείο, στη μέση εκπαίδευση- καταλήγουμε στην ουσία του πανεπιστημιακού γίνεσθαι που υπήρξε ανά τους αιώνες ο κατεξοχήν φορέας προόδου και αλλαγής. Η πανεπιστημιακή παιδεία είναι η κορωνίδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας αφού έχει δύο καίριους στόχους: πρώτον, την ενδυνάμωση της αυτενέργειας και της αυτόνομης κριτικής σκέψης, άρα την προώθηση της δημιουργικότητας και δεύτερον, την παραγωγή της καινοτομίας, διεύρυνση της επιχειρηματικότητας και της πρωτοποριακής έρευνας. Αυτά δεν αποτελούν συνθήματα κενά περιεχομένου.

Η Πολιτεία οφείλει να επενδύσει στην παιδεία, αντιλαμβανόμενη το ρόλο της ως φυτώριο νέων ιδεών, ανάπτυξης και προόδου. Δεν πρέπει να αντιλαμβάνεται την πανεπιστημιακή εκπαίδευση με μικρο-λογιστικούς όρους, αλλά να συνεπικουρεί την αναβάθμισή της, απαλλαγμένη από μικροπολιτικές σκοπιμότητες που εκπορεύονται εν μέρει από ένα θνησιγενές και παροδικό πολιτικό σύστημα.

Γιατί η οικονομική κρίση δεν προήλθε από το πουθενά, ριζώνει βαθιά στις πολιτικές δομές και νοοτροπίες του κυπριακού πολιτικού συστήματος, τη διαπλοκή και την πελατοκρατία. Γι' αυτό το λόγο, το Πανεπιστήμιο αντιστέκεται σε οποιοσδήποτε σκέψεις ή πρωτοβουλίες για την αναστολή προγραμμάτων με πρόφαση (ή εξαιτίας της) την οικονομική κρίση. Ένα πρόσφατο παράδειγμα είναι η Ιατρική Σχολή. Η κυβέρνηση, ορθώς αντιλαμβανόμενη τη σημασία της Σχολής, στάθηκε αρωγός στη συνεπή προσπάθεια του Πανεπιστημίου.

Θα ήθελα να τονίσω εμφαντικά πως η αναστολή ή ακύρωση οποιωνδήποτε σχεδιασμών για την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου συνεπάγεται ματαίωση της προοπτικής για καινοτομία, ποιοτική αναβάθμιση και ριζοσπαστικοποίηση. Η Πολιτεία πράττει τα δέοντα όταν προσεγγίζει το Πανεπιστήμιο ως φορέα προόδου, αλλαγής, καινοτομίας, νέων ιδεών, ζύμωσης και μέθεξης – απαλλασσόμενη από αντιλήψεις που το αντιμετωπίζουν με όρους αντιπαλότητας στο καθεστωτικό πλαίσιο λειτουργίας των πολιτικών θεσμών.

Υπό αυτήν την έννοια το Πανεπιστήμιο έχει, εκτός από τον πρωτίστως επιστημονικό και ένα σημαντικό ρόλο ως φορέας δημοκρατικής κουλτούρας και εμπέδωσης ενός σύγχρονου, μοντέρνου και προοδευτικού αξιακού μοντέλου.

Απαραίτητο συστατικό για την κατάκτηση της γνώσης και την ανάπτυξη της δημιουργικότητας είναι η επικοινωνία και η κοινωνική δικτύωση σε ένα ευνοϊκό περιβάλλον. Στο Πανεπιστήμιο Κύπρου θέλουμε να δημιουργήσουμε την «Πόλη της Γνώσης»: Το χώρο συνάντησης επιστημόνων, ερευνητών και φοιτητών, την πόλη της δημιουργίας, την οποία συναποτελούν οι Σχολές, τα Τμήματα, τα ερευνητικά εργαστήρια, το Κέντρο Πληροφόρησης - Βιβλιοθήκη «Στέλιος Ιωάννου», οι αίθουσες διδασκαλίας, το Ινστιτούτο Έρευνας και Καινοτομίας, το νηπιαγωγείο, οι χώροι κοινωνικής εστίασης.

Όταν αγαπάς το χώρο όπου εργάζεσαι, αγαπάς να δημιουργείς σε αυτόν. Ένα όμορφο περιβάλλον τονώνει την παραγωγική διάθεση και ενισχύει την εφευρετικότητα. Θέλουμε να κτίσουμε τις υποδομές εκείνες που θα εμπνεύσουν τον ερευνητή και τον επιστήμονα να καινοτομήσει, να εμπνεύσουν τους νέους ανθρώπους για μάθηση. Γιατί γνωρίζουμε καλά ότι «η μόρφωση θέλει αρχοντιά».

Σε αυτή μας την προσπάθεια αναγνωρίζουμε τη διαχρονική στήριξη της Πολιτείας και την αρωγή της κοινωνίας για αυτό και τους ευχαριστούμε θερμά, καθώς η συμβολή τους στη θεμελίωση της Πανεπιστημιούπολης είναι καθοριστική. Με αυτό το άρθρο θέλω να διαβεβαιώσω την Πολιτεία άλλα και όλους τους συμπαραστάτες μας, ότι θα ανταποδώσουμε στο μέγιστο την εμπιστοσύνη που μας έδειξαν και μας δείχνουν.

Η επένδυση έχει ήδη αποδώσει, πράγμα που φαίνεται και από την απορρόφηση εξωτερικών χρηματοδοτήσεων για την έρευνα που παράγεται στο Πανεπιστήμιό μας. Το Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι ο μεγαλύτερος εργοδοτικός οργανισμός για νέους ανθρώπους από προγράμματα τις Ευρωπαϊκής Ένωσης! Σύντομα θα αρχίσουμε να έχουμε εισοδήματα από έργα πνευματικής ιδιοκτησίας που αναπτύσσονται από συναδέλφους, αλλά και από ενεργειακά πάρκα υποδομής. Παράλληλα, συνάδελφοί μας συμμετέχουν στο διεθνή διάλογο επί διαφόρων θεμάτων που απασχολούν την παγκόσμια κοινωνία, ενώ στις Σχολές μας παράγεται η συντριπτική πλειοψηφία των διεθνών δημοσιεύσεων και βιβλίων της Κύπρου.

Η κοινωνία της γνώσης που οραματιζόμαστε να δημιουργήσουμε δεν αφορά μόνο την πανεπιστημιακή κοινότητα, αφορά και την κοινωνία στο σύνολό της. Το Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας μας, εργάζεται και δρα μέσα σε αυτήν, με αυτήν και για αυτήν.

Η επόμενη διετία δεν θα είναι εύκολη γιατί διερχόμαστε μια μεγάλη οικονομική κρίση. Όμως, θα πρέπει να υπερβούμε τις αντικειμενικές δυσκολίες έτσι ώστε να προωθήσουμε την αποστολή του Πανεπιστημίου και, σε συνεργασία με την Πολιτεία και τους διεθνείς ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς οργανισμούς, να προωθήσουμε τους στόχους μας.

Μπορούμε να συνεχίσουμε τη δυναμική φάση ανάπτυξης με ρεαλισμό και σύνεση, η οποία θα πρέπει να σηματοδοτείται από εξωστρέφεια, ακαδημαϊκή αριστεία, αξιοκρατία, λογοδοσία και αποτελεσματική διοίκηση. Καμία από τις αξίες αυτές δεν είναι νέα για το Πανεπιστήμιο Κύπρου• απαιτούνται, όμως, όλες μαζί για να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις που θα δώσουν ακόμα μεγαλύτερη ώθηση στην ήδη ανοδική μας πορεία.

Έχουμε, λοιπόν, μια ολοκληρωμένη πρόταση την οποία κατέθεσα τόσο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας όσο και στο Γραφείο Προγραμματισμού. Έχουμε έργα που μπορούν να αρχίσουν άμεσα, σήμερα! Θέλουμε να εντάξουμε όλη την Πανεπιστημιούπολη στα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία. Έχει αποδεχθεί στην πράξη, πώς η χρηματοδότηση αξιόλογων ερευνητικών υποδομών δημιουργεί αειφόρο ανάπτυξη, αναβάθμιση, δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, ωθεί στην παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και πραγματικού πλούτου με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.

Ως Κύπρος έχουμε τη δυνατότητα να απορροφήσουμε 800 εκ. ευρώ από τα διαρθρωτικά ταμεία. Έχουμε την υποχρέωση να ξεπεράσουμε τα κλασικά δόγματα της παραδοσιακής μικροπολιτικής και μικροκομματικής θεώρησης.

Σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου, δυστυχώς για πολλά χρόνια οι πλούσιοι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων επιλέγηκε να χρησιμοποιηθούν για έργα που χαρακτηρίζονται ως «τούβλα και τσιμέντα» (bricks and mortar). Μερικά από αυτά εμπίπτουν στην κατηγορία των εντυπωσιακών κατασκευών (“prestige projects”) και είναι μεν εύκολα αναγνωρίσιμα από τους πολίτες αλλά δεν είναι έργα μακράς πνοής γιατί δεν δημιουργούν ανάπτυξη μακροπρόθεσμα. Ήταν έργα απομονωμένα, ξεκομμένα από μια ευρύτερη στρατηγική ανάπτυξης και επιλογής στρατηγικών στόχων για τη χώρα, «καθεδρικοί ναοί μέσα στην έρημο», όπως τα χαρακτήριζαν μερικοί.

Έτσι, ενώ δαπανήθηκαν πολλοί πόροι των διαρθρωτικών ταμείων, δεν σημειώθηκε το κβαντικό άλμα προς τα εμπρός που χρειάζονταν οι χώρες προς την ανάπτυξη, πολλά από τα έργα αυτά δεν άφησαν πίσω τους μακροπρόθεσμο όφελος. Εντούτοις, πολλές χώρες έχουν επιτέλους κατανοήσει και υιοθετήσει πιο φωτισμένα μοντέλα ανάπτυξης και πιο δημιουργικούς τρόπους αξιοποίησης των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων.

Η λέξη-κλειδί σήμερα είναι η «έξυπνη εξειδίκευση» (smart specialization), δηλαδή η χάραξη συγκεκριμένης συνολικής στρατηγικής που δίνει έμφαση στα στρατηγικά πλεονεκτήματα της χώρας και που αγκαλιάζει με το ίδιο πρίσμα και στόχευση διαφορετικούς και συνάμα συμπληρωματικούς τομείς δραστηριότητας.

Η κρίση στην Κύπρο, μας δίνει την ευκαιρία να χαράξουμε τη δική μας έξυπνη στρατηγική και να αξιοποιήσουμε τους διαρθρωτικούς πόρους όχι για να κτίσουμε άλλα «τούβλα και τσιμέντα», άλλη άσφαλτο, άλλα πλακόστρωτα, αλλά για να επενδύσουμε στην ανάπτυξη μέσω της εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας, και της παραγωγής γνώσης. Χρειαζόμαστε μερικές έξυπνες καινοτόμες ιδέες για να απογειώσουμε και πάλι την πατρίδα μας. Έχουμε τα δημιουργικά μυαλά που θα τις παράξουν, πρέπει να τα εμπιστευτούμε.

Να εντάξουμε την ολοκλήρωση, λοιπόν, της Πανεπιστημιούπολης, της «Πόλης της Γνώσης και της καινοτομίας», στη δική μας έξυπνη στρατηγική που θα την υποστηρίξουμε με ένα μικρό ποσοστό των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων. Έτσι, θα μπορέσουμε επιτέλους να αποκτήσουμε το Πανεπιστήμιο των 10 χιλιάδων φοιτητών, των 600 ακαδημαϊκών, και των

δύο χιλιάδων νέων ερευνητών. Ένα Πανεπιστήμιο, που δεν θα εξαρτάται πλέον αποκλειστικά από τα κρατικά κονδύλια αλλά θα προχωρήσει προς την οικονομική του αυτονομία.

Θα πρέπει επιτέλους να επιστρατεύσουμε τα μεγαλύτερα και πιο αποτελεσματικά μας όπλα, δηλαδή τη γνώση, τον ορθολογισμό, το διάλογο, τη μεθοδικότητα, την οργάνωση, το υψηλό αίσθημα ευθύνης και τον επαγγελματισμό μας. Θα πρέπει να ενώσουμε τις δυνάμεις μας και να βάλουμε τα θεμέλια για την άλλη Κύπρο, αυτήν της δημιουργίας και των υψηλών στόχων για το μέλλον. Την Κύπρο των νέων ανθρώπων και της προοπτικής!

Διαβάζοντας την περσινή ομιλία του Προέδρου του Ισραήλ Σιμόν Πέρες στο Πανεπιστήμιο Technion (ένα από τα καλύτερα του κόσμου) για τα εκατοντάχρονά του, ξεχώρισα μια μικρή φράση: *«Οι παππούδες μας, είπε, είχαν τη συλλογική σοφία να φτιάξουν το Technion πριν από το κράτος του Ισραήλ»*.

Δυστυχώς, εμείς λόγω ιστορικών συγκυριών δεν είχαμε μια τέτοια τύχη, καθυστερήσαμε. Ακόμη και μετά την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν αντιληφθήκαμε εγκαίρως τις προκλήσεις της ανώτατης εκπαίδευσης. Παρά ταύτα, η αναγκαιότητα να γίνουν πολλά σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα αυξάνει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις μας.

Πρέπει με συντονισμό και μεθοδικότητα να προλάβουμε τον κόσμο και την επιστημονική επανάσταση που συντελείται γύρω μας. Να απομονώνουμε τους ανθρώπους του χθες που βλέπουν την παιδεία και τα πανεπιστήμια με μικρο-λογιστικούς και μικροκομματικούς όρους. Που μετρούν ψήφους για τις επόμενες εκλογές αντί να μετρούν ιδέες και προοπτικές για τις επόμενες γενιές.

Τα Έθνη που πάνε μπροστά σ' αυτόν το δύσκολο κόσμο είναι εκείνα που σηκώνονται, αναζητούν τις συνθήκες που θέλουν κι αν δεν τις βρουν τις διαμορφώνουν από μόνα τους.

Καθηγητής Κωνσταντίνος Χριστοφίδης

Πρύτανης Πανεπιστημίου Κύπρου